

Asia: VN/19571/2025

Valtioneuvoston asetus teollisuuden bioperäisen hiilidioksidin talteenoton edistämiseksi myönnettävästä avustuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

VN:n asetus teollisuuden bioperäisen hiilidioksidin talteenoton edistämiseksi myönnettävästä avustuksesta - CLC:n lausunto

Yleiset kommentit

Pidämme asetusta teollisuuden bioperäisen hiilidioksidin talteenoton edistämiseksi myönnettävästä avustuksesta tarpeellisena ja ajankohtaisena ensimmäisenä askeleena. Ilman laajassa mittakaavassa tapahtuvaa hiilidioksidin talteenottoa ilmastokriisin hillintä ja hiilinegatiivisuuden saavuttaminen on mahdotonta.

Asetusehdotuksella Suomi lähtee mukaan kehittämään olemassa olevaa kansainvälistä markkinaa, joka muutaman seuraavan vuosikymmenen aikana täytyy yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöllä kasvattaa nykyisen hiilen energiamarkkinan kokoluokkaa olevaksi globaaliksi hyödykemarkkinaksi.

Muista Pohjoismaista erityisesti Tanska ja Ruotsi ovat aktivoituneet hiilen talteenotto- ja poistoratkaisuiden edistämiseksi. Ruotsin hallitus päätti alkuvuodesta noin 3 miljardin euron tukipotista erilaisille poistoratkaisuille. Noin kaksi kolmannesta tästä, 2 miljardia euroa, kohdentui yhdelle Stockholms Exergi -yhtiön hankkeelle, jonka tavoite on poistaa vuosittain noin 0,8 Mt hiiltä ilmakehästä talteenottamalla bioperäistä hiilidioksidia.

Tähän verrattuna Suomen hallituksen hiilidioksidin talteenoton edistämiseen varaama 140 M€ on mittakaavaltaan vähäinen. Suomi on kuitenkin ottamassa ensimmäistä kertaa aktiivisen roolin kehittyvän hiilen talteenottomarkkinan rakentamisessa. Siksi alusta asti on tärkeää, että tämän asetuksen ja sitä seuraavilla hallituksen toimilla vahvistetaan jo toimivaa markkinaa mahdollisimman kilpailuneutraalisti ja erilaisia hiilidioksidin talteenottoteknologioita samalla tavoin kohdellen.

Asetusehdotus rajaa hankekohtaisen tuen enimmäismäärän 30%:iin investointikustannuksista tai 30M€:oon. Mittaluokan huomioon ottaen on ilmeistä, että toteutuakseen useimmat suomalaiset hankkeet tarvitsevat myös muita rahoituslähteitä. Tätä silmällä pitäen esitämme, että huutokaupan sääntöjen valmistelua sekä ensimmäisen tukihakukierroksen avaamista sekä tukipäätösten tekemistä kiirehditään siten, että toimijoilla on mahdollisuus hyvissä ajoin valmistella tukihakemukset ja että tukipäätökset voidaan tehdä jo alkuvuodesta 2026. Tällöin tuetut hankkeet voisivat hyödyntää kansallista sitoumusta EU:n Innovaatorahastohakemuksissa, joiden määräaika on loppukevästä 2026.

Lisäksi ehdotamme, että käsittelyssä olevan asetuksen rinnalla hallitus käynnistää hiilenpoisto- ja hyötykäyttöteollisuuden toimintaedellytyksiä vahvistavan lainsäädäntökokonaisuuden valmistelun, jonka mittakaava ja vaikuttavuus markkinaan on samaa suuruusluokkaa kuin Ruotsin ja Tanskan nykyisten ohjelmien. Nykyisen EU-lainsäädännön puitteissa tämä edellyttäisi komission hyväksyntää, minkä saaminen kesti esim. Ruotsilla noin kaksi vuotta. Siksikin hiilidioksidin talteenoton laajemman kansallisen ohjelman valmistelu tulisi aloittaa mahdollisimman pian.

Lopuksi haluaisimme korostaa, että ilmastopolitiikan lisäksi hiilenpoisto- ja hyötykäyttöratkaisuilla on myös vahva teollisuus- ja talouspoliittinen ulottuvuutensa. Hankkeiden arviointikriteerien tulisi mielestämme tukea kotimaisen teknologia-ekosysteemin muodostumista siinä määrin kuin se EU-lainsäädännön puitteissa mahdollista.

Niinikään korostaisimme, että kotimaisten hiilenpoistohankkeiden kysynnän vahvistamiseksi Suomen tulisi mielestämme myös ottaa muita pohjoismaita myötäilevä, rinnakkaisväittämän salliva kanta hiilenpoistohankkeisiin. Suomen salliessa vain nk. contribution claiming, ero muihin pohjoismaihin aiheuttaa Suomelle haitan hiilenpoistohankkeiden kysynnän ja investointien houkuttelemisessa.

Yksityiskohtaiset kommentit

§7 - Avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset

Asetusehdotuksen pykälä 7 rajaa tarpeettomasta pienemmät kuin 20 kt laitokset pois huutokaupasta, mikä johtaa toteuttamiskelpoisten ja vaikuttavien hankkeiden jäämiseen tarjouskilpailun ulkopuolelle. Koska kyseessä on nopeasti kasvava markkina, jossa uusia ratkaisuita tulee jatkuvasti käyttöön, olisi hyödyllisempää kuulla kaikenkokoiset ehdotukset ja tarvittavat rajaukset tehdä vaikuttavuuden kokonaisharkintaan perustuen tarjouskilpailun hankkeiden arviointivaiheessa.

§8 - Avustuksen myöntämisen erityiset edellytykset

Ehdotuksen pykälä 8 sulkee tarpeettomasti ydinenergian kokonaan pois tukeen oikeutetuista biogeenisen hiilidioksidin hyötykäyttöratkaisuista. Tukea ei nyt voisi saada biogeenisen hiilidioksidin talteenoton investointeihin, jos prosessin myöhemmissä vaiheissa käytettäisiin ydinenergialla tuotettua sähköä. Tämä on tarpeeton rajaus, joka sulkisi esimerkiksi synteettisiä polttoaineita valmistavan teollisuuden pois tuen piiristä, jos tuotannossa tarvittava vety on edes osittain tuotettu hyödyntäen ydinenergialla tuotettua sähköä.

Ottaen huomioon synteettisten polttoaineiden suuri tarve esim. lentoliikenteessä, esitämme että pykälää 8 muutetaan siten, että siinä hyväksytään myös ydinenergia vedyn tuotannon energiamuotona.

CLC:n taustatyö aiheesta

CLC on valmistellut aihepiiristä viimeisen puolentoista vuoden aikana useamman eri selvityksen. Näistä ensimmäinen oli loppuvuodesta 2024 julkaisemamme tilannekatsaus pohjoismaisiin CCS- ja CCU-hankkeisiin (Carbon removal and utilisation in the Nordic countries). Alkukeväästä 2025 julkaisimme puolestaan suosituksemme hiilenpoiston liittämiseksi osaksi EU:n päästökauppaa

(Carbon dioxide removals integration into EU Emission Trading System). Menettelytapoja ja tarvetta hiilenpoiston skaalaamiseksi hiilinegatiivisuuden edellyttämään mittaluokkaan tarkastelimme puolestaan loppukeväältä julkaisemassamme selvityksessä (Policy roadmap for scaling up novel CDR in the EU to achieve net-negative emissions) ja aihepiirin viimeisimmän, CCU tuotteiden ja materiaalien roolia tarkastelevan selvityksen julkaisimme puolestaan kesällä (Role of CCU based materials and products as CDR).

Turkki Juha
Climate Leadership Coalition